

ZALECENIA

DO GMINNYCH PLANÓW ZARZĄDZANIA KRYZYSOWEGO

1. Zgodnie z art. 5 ust. 2 ustawy o zarządzaniu kryzysowym gminne plany zarządzania kryzysowego powinny składać się z następujących elementów:

1) **Plan główny** zawierający w szczególności:

a) **Charakterystykę zagrożeń oraz ocenę ryzyka ich występowania, w tym dotyczących infrastruktury krytycznej oraz map zagrożenia**, rozumiane jako katalog zagrożeń wraz z określeniem prawdopodobieństwa ich wystąpienia,

Katalog zagrożeń zawarty w gminnym planie zarządzania kryzysowego powinien odnosić się od zagrożeń, których skala, zasięg i charakter będą wymagały zaangażowania gminnych struktur zarządzania kryzysowego. W katalogu powinny znaleźć się także zagrożenia, które będą miały wpływ na sąsiednie gminy, powiaty, a także zagrożenia o charakterze transgranicznym,

Prawdopodobieństwo wystąpienia zagrożeń powinno być oszacowane zarówno w oparciu o doświadczenia historyczne dotyczące zagrożeń, które wystąpiły na terenie gminy, jak i w oparciu o trendy i zagrożenia wynikające z rozwoju technologicznego, doświadczeń innych gmin i powiatów, a także sytuacji kryzysowych, które występują w innych państwach.

Do określenia prawdopodobieństwa dopuszczalne jest stosowanie zarówno metod opisowych, jak i matematycznych – w zależności od doświadczenia i możliwości danej komórki organizacyjnej urzędu gminnego właściwego w sprawach zarządzania kryzysowego. Dopuszczalne i rekomendowane jest także posługiwanie się w tej kwestii wsparciem eksperckim.

Mapy ryzyka, rozumiane jako mapy lub opis przedstawiający potencjalne negatywne skutki oddziaływania zagrożenia na ludzi, środowisko, mienie i infrastrukturę. Powinny zawierać przede wszystkim syntetyczne zobrazowanie wpływu, jaki wystąpienie danego rodzaju zagrożenia może mieć na otoczenie. Dotyczyć to powinno także zagrożeń, które mogą wystąpić łącznie lub jako skutek danej sytuacji kryzysowej. W przypadku zastosowania opisowej formy mapy ryzyka powinny zostać ściśle powiązane z katalogiem zagrożeń, który mógłby mieć formę tabeli zawierającej rodzaj zagrożenia, jego opis, prawdopodobieństwo i mapę ryzyka (rozumianą jako ocenę skutków wystąpienia danego zagrożenia).

Mapy zagrożeń, rozumiane jako mapa przedstawiająca obszar geograficzny objęty zasięgiem zagrożenia z uwzględnieniem różnych scenariuszy zdarzeń. Przy

określeniu prawdopodobieństwa wskazane jest zidentyfikowanie obszarów, które są szczególnie zagrożone (może to być teren całej gminy lub te szczególnie zagrożone, których to prawdopodobieństwo jest szczególnie wysokie). Rekomendowane jest, by różnicowanie scenariuszy było oparte przede wszystkim o zasięg terytorialny zagrożenia (czy zagrożenie dotyczy obszaru gminy, kilku gmin czy sołectw). Przy opracowaniu scenariuszy należy także uwzględnić specyfikę terenów miejskich i wiejskich.

- b) Zadania i obowiązki uczestników zarządzania kryzysowego w formie **siatki bezpieczeństwa**, rozumianej jako zestawienie potencjalnych zagrożeń ze wskazaniem podmiotu wiodącego, oraz podmiotów współpracujących przy działaniach dotyczących danego zagrożenia. Siatka bezpieczeństwa powinna być powiązana bezpośrednio z katalogiem zagrożeń.

Do każdego zagrożenia powinna być wskazana jedna instytucja wiodąca. Liczba instytucji współpracujących nie jest limitowana. Można wprowadzić kategorie podmiotów działających na wezwanie, których współdziałanie nie jest niezbędne w każdej dającej się przewidzieć sytuacji danego rodzaju, jednak – biorąc pod uwagę możliwości wystąpienia takiego zapotrzebowania – dany podmiot powinien być przygotowany do działania, gdy – w ocenie instytucji wiodącej – będzie to konieczne.

Dopuszczalne jest tworzenie siatek bezpieczeństwa odnoszących się nie tylko do reagowania na dane zagrożenie, ale także do fazy przygotowania i usuwania skutków jego występowania. Rozwiązanie takie jest szczególnie praktyczne w sytuacji zagrożeń, w których inne podmioty są odpowiedzialne za prewencję zagrożeń i usuwanie ich skutków, inne zaś za bezpośrednie reagowanie na daną sytuację kryzysową.

Zastosowanie takiego rozwiązania powinno uwzględniać konieczność zapewnienia maksymalnej funkcjonalności i przejrzystości każdej części planu zarządzania kryzysowego.

- c) **Zestawienie sił i środków** planowanych do wykorzystania w sytuacjach kryzysowych wraz z oceną możliwości ich wykorzystania, rozumiane jako zwięzły opis zasób, które mogą zostać wykorzystane w określonych przedziałach czasowych w sytuacji kryzysowej.

Tam gdzie to możliwe, należy określić także realny czas potrzebny na uruchomienie danych zasobów.

Dla zapewnienia funkcjonalności planu zestawienie to powinno być przygotowane w postaci stale aktualizowanej bazy danych. W wersji papierowej planu powinno znaleźć się odesłanie do przedmiotowej bazy, a także informacja o zasobach jej aktualizacji (częstotliwość, podmioty/osoby odpowiedzialne, źródła informacji). Celem takiego podejścia jest zapewnienie możliwie realnych danych o siłach i środkach do wykorzystania w sytuacji kryzysowej.

2) **Zespół przedsięwzięć na wypadek sytuacji kryzysowych**, w tym:

- a) Zadania w zakresie **monitorowania zagrożeń**, rozumiane jako określenie:
- struktur odpowiedzialnych za monitorowanie poszczególnych kategorii zagrożeń;
 - trybu pracy ww. struktur;
 - zakresu informacji, jakich można od nich oczekiwać;
 - trybu raportowania;
 - ogniw dyżurnych lub osób kontaktu w sytuacji wystąpienia zagrożenia;
 - systemu wymiany informacji o zagrożeniach pomiędzy danymi strukturami a powiatowym centrum zarządzania kryzysowego.

- b) **Tryb uruchamiania niezbędnych sił i środków** uczestniczących w realizacji przedsięwzięć planowanych na wypadek sytuacji kryzysowej, rozumiany jako baza danych dysponentów zasobów wraz z zadaniami dysponowania określonych zasobów;

Ten element planu powinien być powiązany funkcjonalnie z zestawieniem sił i środków planowanych do wykorzystania w sytuacjach kryzysowych. Nie będzie traktowane jako błąd formalny połączenie ww. części planu.

- c) **Procedury reagowania kryzysowego**, rozumiane jako algorytm postępowania, określające sposób działania wszystkich przedmiotów przewidzianych do udziału w określanych sytuacjach zagrożenia z uwzględnieniem ich przeznaczenia i kompetencji oraz posiadanych przez nich sił i środków ze szczególnym uwzględnieniem roli Gminnych Zespołów Zarządzania Kryzysowego i komórek organizacyjnych w gminach właściwych do zarządzania kryzysowego.

W tej części niezbędne jest powiązanie planu zarządzania kryzysowego z innymi planami obowiązującymi na terenie gminy (w tym planem operacyjnym funkcjonowania gminy w warunkach zewnętrznego zagrożenia i wojny). Nie jest konieczne sporządzanie procedur postępowania odrębnie dla każdej kategorii zagrożeń. Jeżeli co do zasady działanie ww. struktur realizujących zarządzanie kryzysowe na poziomie gminnym jest takie same w różnych kategoriach zagrożeń (w zakresie wymiany informacji, wzmacniania służb dyżurnych, informowania osób funkcyjnych, trybu zwołania zespołu zarządzania kryzysowego), zasadne jest stworzenie standardowej procedury operacyjnej centrum zarządzania kryzysowego.

Należy unikać nadmiernego mnożenia procedur. Procedury reagowania kryzysowego powinny być praktycznym przewodnikiem dla osoby pełniącej dyżur w GCZK, jednak nie powinny przenosić na dyżurnego ciężaru podejmowania kluczowych decyzji dla reagowania w danej sytuacji.

W procedurach powinna być jasno określona lista zadań do realizowania przez ogniwa dyżurne, wraz ze wskazaniem momentów krytycznych, w których na podstawie informacji zebranych przez GCZK – właściwe komórki analityczne dokonają oceny rozwoju zagrożenia i przygotowują rekomendacje do podjęcia decyzji przez właściwe osoby funkcyjne (kierownik GCZK, kierownik komórki organizacyjnej urzędu gminnego właściwej w sprawach zarządzania

kryzysowego, prezydent, burmistrz, wójt) lub przez gminnych zespół zarządzania kryzysowego.

- d) **Współdziałanie między siłami uczestniczącymi w realizacji przedsięwzięć planowanych na wypadek sytuacji kryzysowej** – ta część planu powinna być ściśle powiązana z siatką bezpieczeństwa i zawierać syntetyczne rozwinięcie informacji zawartych w siatce, przede wszystkim przez:
- określenie podstaw prawnych podejmowanych działań,
 - wskazanie kierujących działaniami,
 - określenie zakresu i trybu wymiany informacji,

W tej części mogą być zawarte także **ramowe zasady i harmonogram ćwiczeń** podmiotów współdziałających w realizacji przedsięwzięć planowanych na wypadek sytuacji kryzysowej.

3) **Załączniki funkcjonowania Planu głównego** określające:

- a) **Procedury realizacji zadań z zakresu zarządzania kryzysowego**, w tym związane z ochroną infrastruktury krytycznej, opisujące sposoby działania podmiotów realizujących zadania z zakresu zarządzania kryzysowego na obszarze powiatu.

W tej części planu powinny zostać zawarte procedury, odnośniki lub wyciągi z procedur działania w sytuacjach kryzysowych poszczególnych służb realizujących zadania z zakresu zarządzania kryzysowego.

Załącznik ten powinien być powiązany funkcjonalnie z częścią planu dotyczącą współdziałania pomiędzy siłami uczestniczącymi w realizacji przedsięwzięć planowanych na wypadek sytuacji kryzysowej.

Powinien także zawierać informację o sporządzonych **planach ochrony infrastruktury krytycznej** (określonej w wykazie obiektów, instalacji i systemów infrastruktury krytycznej przesłanej Staroście przez Wojewodę – o ile na terenie powiatu znajduje się infrastruktura krytyczna). W tej części należy zamieścić dane kontaktowe osoby odpowiedzialnej za utrzymywanie kontaktów z podmiotami właściwymi w zakresie ochrony infrastruktury krytycznej (zgodnie z art. 6 ust. 5a ustawy o zarządzaniu kryzysowym).

- b) **Organizację łączności** między podmiotami realizującymi zadania z zakresu zarządzania kryzysowego, która dotyczy struktur zaangażowanych w reagowanie kryzysowe wraz z określeniem środków łączności, wykorzystywanych systemów i wskazaniem ich dysponenta bądź administratora danego systemu. W tym załączniku powinny być określone także zapasowe systemy łączności, o ile takie funkcjonują. Ten załącznik powinien być ściśle powiązany z częścią planu dotyczącą współdziałania między siłami uczestniczącymi w realizacji przedsięwzięć planowanych na wypadek sytuacji kryzysowej.
- c) **Organizację systemu monitorowania zagrożeń, ostrzegania i alarmowania**, rozumianego jako system powiązany funkcjonalnie z systemem wczesnego ostrzegania i systemem wykrywania i alarmowania.

Ten załącznik w części dotyczącej organizacji monitorowania zagrożeń powinien zawierać odnośnik do części planu głównego poświęconej monitorowaniu zagrożeń.

- d) **Zasady informowania ludności o zagrożeniach i sposobach postępowania na wypadek zagrożeń**, z uwzględnieniem art. 34 ust. 2 ustawy z dnia 26 stycznia 1984 r. – Prawo prasowe (Dz. U. Nr 5, poz. 24 z późn. zm.). W tej części należy systematycznie opisać, kto jest odpowiedzialny za informowanie ludności, w jakim trybie informowanie może się odbywać, jakie siły i środki mogą być w tym celu wykorzystane, kto i w jakim trybie opracowuje i przekazuje wskazówki do informowania w danej sytuacji. W tej części należy zawrzeć także wzory komunikatów i ulotek informacyjnych, które mogą być wykorzystywane w sytuacjach zagrożeń. Należy także określić tryb dystrybucji informacji (komunikaty w mediach, druk i kolportaż ulotek, organizacja przekazywania informacji dla mediów, inne sposoby dystrybucji informacji).
- e) **Organizację ewakuacji** z obszarów zagrożonych. Organizacja powinna być realizowana zgodnie z wytycznymi Szefa Obrony Cywilnej Kraju w przedmiotowym zakresie. W tym załączniku należy wskazać podmioty odpowiedzialne za ewakuację, tryb podejmowania decyzji o ewakuacji, określić problemy, które mogą wystąpić. W tej części planu należy także zawrzeć formularze, które będą wykorzystywane przy przeprowadzaniu ewakuacji. Należy także dokonać oceny krótko i długoterminowych skutków ewakuacji zarówno w stosunku do obszaru i obiektów, z których prowadzona jest ewakuacja, jak i terenu i obiektów docelowych ewakuacji.
- f) **Organizację ochrony przed zagrożeniami charakterystycznymi dla obszaru gminy**, która powinna być powiązana z planami postępowania awaryjnego i szczegółowymi uregulowaniami dotyczącymi ochrony przed ww. zagrożeniami. Ta część planu musi być ściśle powiązana z katalogiem zagrożeń i mapami ryzyka.
- g) **Wykaz zawartych umów i porozumień** związanych z realizacją zadań zawartych w planie zarządzania kryzysowego, rozumianych jako porozumienia i umowy zawarte przez prezydenta/burmistrza/wójta.
- h) **Zasady i tryb oceniania i dokumentowania szkód**, zawierające opis procedur i wykaz formularzy oraz zespołów wykorzystywanych przy szacowaniu strat i dokumentowaniu szkód.
- i) **Procedury uruchamiania rezerw państwowych** powinny odnosić się wyłącznie do zasad i trybu wnioskowania przez prezydenta/burmistrza/wójta o uruchomienie przedmiotowych rezerw.
- j) **Wykaz infrastruktury krytycznej** znajdującej się na terenie gminy z podziałem na sołectwa objęte planem zarządzania kryzysowego – określonej w wykazie obiektów, instalacji i systemów infrastruktury krytycznej przesłanej prezydentowi/burmistrzowi/wójtowi przez starostę – o ile na terenie gminy znajduje się infrastruktura określona w przedmiotowym wykazie.

k) **Priorytety w zakresie ochrony oraz odtwarzania infrastruktury krytycznej** - jak wyżej.

2. Przy sporządzaniu planu należy kierować się przede wszystkim kryterium funkcjonalności, co oznacza, że plan powinien być maksymalnie użyteczny w sytuacji kryzysowej.

Konstrukcja planu powinna być taka, aby osoba z niego korzystająca mogła jak najszybciej dotrzeć do informacji potrzebnych do rozpoczęcia wdrażania procedur niezbędnych do uruchomienia w przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowej.

Wykaz oraz kształt procedur powinien umożliwiać sprawne korzystanie z nich w sytuacji, gdy niezbędne jest szybkie i sprawne reagowanie kryzysowe.

3. Należy dążyć do maksymalnej użyteczności planu zarządzania kryzysowego, zwłaszcza w części dotyczącej reagowania kryzysowego. Plan powinien być podzielony na funkcjonalne, jasno oznaczone foldery z zastosowaniem systemu indeksów lub oznaczeń kolorystycznych.
4. W planie należy używać czytelnego, zrozumiałego języka. Należy unikać używania skrótów i zwrotów żargonowych. Działania powinny być opisane w sposób możliwie najbardziej jasny. W miarę możliwości każda procedura czy aneks powinny być konstruowane według tego samego schematu i zawierać ten sam układ treści.
5. Potwierdzeniem uzgodnienia planu z kierownikami jednostek organizacyjnych planowanych do wykorzystania przy realizacji przedsięwzięć określonych w planie powinny być: pieczęć na karcie uzgodnień oraz podpis złożony w obrębie tej pieczęci przez kierownika właściwej jednostki.
6. Cykl planowania dla gminnych planów zarządzania kryzysowego nie może być dłuższy niż dwa lata. Podmioty uczestniczące w realizacji zadań zawartych w gminnym planie zarządzania kryzysowego powinny zostać zobowiązane do bezzwłocznego sygnalizowania potrzeby dokonania zmian w planie. Zawartość planu powinna być modyfikowana pod wpływem m.in. wniosków z rzeczywistych sytuacji kryzysowych, ćwiczeń i szkoleń.
Po każdym zdarzeniu powodującym uruchomienie procedur reagowania kryzysowego dopuszczalne jest wnioskowanie o dokonanie zmian w planie stosownie do doświadczeń zdobytych w toku procedury reagowania na określone zagrożenie.
7. Zaktualizowany plan podlega zatwierdzeniu przez Starostę.